

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan tartuntatautilakia muutettavaksi väliaikaisesti.

Ravitsemisliikkeiden toimintaa rajoitetaan covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi tartuntatautilain väliaikaisten säännösten ja niiden nojalla annettujen valtioneuvoston asetusten mukaisesti 1.11.2020 – 28.2.2021.

Esityksessä ehdotetaan, että näiden tartuntatautilain väliaikaisten säännösten voimassaoloa jatkettaisiin 30.6.2021 saakka.

Ravitsemisliikkeiden tulisi edelleen noudattaa hygieniaan liittyviä erityisiä vaatimuksia ja huolehtia asiakkaiden välisen riittävän etäisyyden ylläpitämisestä. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin edelleen säätää ravitsemisliikkeiden aukiolo- ja anniskeluaikaa sekä niiden sisätilojen asiakaspaikkamäärää ja käyttöä koskevia rajoituksia. Ravitsemisliikkeiden tulisi laatia suunnitelma velvollisuuksien ja rajoitusten noudattamisen tueksi.

Aluehallintovirastot valvoisivat rajoitusten ja velvollisuuksien noudattamista. Aluehallintovirasto voisi määrätä valvonnassa havaitsemansa epäkohdat ja puutteet korjattaviksi ja määrätä velvoitteita olennaisesti rikkoneen ravitsemisliikkeen ravitsemisliiketoiminnan välittömästi suljettavaksi asiakkailta enintään yhdeksi kuukaudeksi.

Rajoitukset eivät koskisi henkilöstöravintolatoimintaa eivätkä ruuan ja juoman noutomyyntiä. Aukioloaikojen rajoitukset eivät koskisi Suomen ja ulkomaiden välillä tai ulkomailla kulkevassa vesi- tai ilma-aluksessa eivätkä polttonesteiden jakeluaseman yhteydessä toimivia ravitsemisliikkeitä.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.3.2021 ja olemaan voimassa 30.6.2021.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 Valmistelu	3
2 Nykytila ja sen arviointi.....	4
2.1 Ravitsemistoiminnan rajoittamisen tarve eri epidemiatilanteissa	4
2.2 Ravitsemisliikkeiden rajoittamista koskevat säännökset	6
3 Tavoitteet	8
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	8
4.1 Ehdotukset.....	8
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	10
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	12
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	12
5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot	12
6 Lausunto- ja kuulemisen palaute	12
7 Lakia alemman asteinen sääntely	13
8 Voimaantulo	13
9 Toimeenpano ja seuranta	13
10 Suhde muihin esityksiin.....	14
11 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	14
LAKIEHDOTUS	17
Laki tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta.....	17
LIITE	20
RINNAKKAISTEKSTI.....	20
Laki tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta.....	20

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Kiinassa käynnistyi vuoden 2020 alussa uuden koronaviruksen aiheuttama covid-19-tartuntatautiepidemia. Tauti levisi nopeasti Kiinan ulkopuolelle lähes kaikkiin maailman maihin. Tartuntataudeista annetun valtioneuvoston asetuksen (146/2017) 1 §:ään lisättiin 14.2.2020 lukien yleisvaaralliseksi tartuntataudiksi SARSin ja MERSin lisäksi muu uuden koronavirustyyppin aiheuttama vaikea infektiotauti (373/2020). Maailman terveysjärjestö WHO julisti koronavirusepidemian pandemiaksi 11.3.2020.

Koronavirusepidemian ensimmäinen aalto alkoi Suomessa maaliskuussa 2020. Suomi otti tämän jälkeen nopeasti käyttöön suosituksiin, normaaliolojen lainsäädäntöön ja valmiuslainsäädäntöön perustuvan rajoitustoimien kokonaisuuden. Valtioneuvosto totesi 16.3.2020 yhteistoiminnassa tasavallan presidentin kanssa Suomen olevan poikkeusoloissa koronavirustilanteen vuoksi.

Majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annettuun lakiin (308/2006) valmisteltiin maaliskuun lopussa kiireellisesti väliaikainen 3 a § (153/2020), jonka nojalla lähes kaikki ravitsemisliikkeet pidettiin suljettuina asiakkailta 4.4. – 31.5.2020.

Valtioneuvosto teki 6.5.2020 periaatepäätöksen suunnitelmasta koronakriisin hallinnan hybridistrategiaksi. Hybridistrategian mukaan laajamittaisista rajoitustoimista siirryttiin hallitusti aiempaa kohdennetumpiin toimenpiteisiin ja kohti hybridistrategian mukaista testaa, jäljitä, eristä ja hoida -periaatteen soveltamista. Tavoitteena on ollut, että hybridistrategian avulla epidemiaa onnistutaan tehokkaasti hillitsemään siten, että puututaan mahdollisimman vähän perusoikeuksiin.

Tartuntatautilain väliaikaisella muutoksella (400/2020) ja sen nojalla annetulla valtioneuvoston asetuksella (401/2020) mahdollistettiin 1.6.2020 lukien ravintoloiden avaaminen siten, että ravitsemistoimintaan säädettiin hygienia- ja muita vaatimuksia sekä asetuksella määriteltyjä asiakaspaikkamäärä-, aukioloaika- ja anniskeluaikarajoituksia. Mainittua asetusta muutettiin epidemiatilannetta seuraten useasti. Nämä väliaikaiset säännökset olivat voimassa 31.10.2020 saakka.

Väliaikaisen lain voimassaolon päättymisen johdosta säädettiin uudet ravitsemistoiminnan rajoituksia koskevat tartuntatautilain säännökset, jotka tulivat voimaan 1.11.2020. Tartuntatautilain 28.2.2021 saakka väliaikaisesti voimassa olevassa 58 a §:ssä (727/2020) säädetään edelleen ravitsemisliikkeiden hygienia- ja muista vaatimuksista, yleisestä asiakaspaikkojen etäisyysvaatimuksesta ja toiminnan suunnitteluvollisuudesta. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä näistä vaatimuksista sekä asiakkaiden oleskeluun ja asiakaspaikkojen sijoittamiseen liittyvistä velvollisuuksista. Voimassa olevassa valtioneuvoston asetuksessa ravitsemisliikkeiden toiminnan väliaikaisesta rajoittamisesta tartuntataudin leviämisen estämiseksi (946/2020) säädetään tällä hetkellä myös alueellisen epidemiatilanteen mukaisesti ravitsemisliikkeiden asiakaspaikkamäärien sekä aukioloajan ja anniskeluajan rajoituksista.

1.2 Valmistelu

Tartuntatautilain ja sen nojalla annetun valtioneuvoston asetuksen ravitsemistoiminnan rajoittamista koskevat väliaikaiset säännökset ovat voimassa enää 28.2.2021 saakka.

Kun tartuntatautilain ravitsemistoiminnan rajoittamista koskevat väliaikaiset säännökset säädettiin lokakuussa 2020, hallituksen esityksessä (HE 139/2020 vp) viitattiin siihen, että tartuntatautilain laajempia muutoksia koskeva hallituksen esitys olisi tulossa eduskunnan käsiteltäväksi syksyn aikana. Tuossa valmistelussa oli päädytty siihen, että muunlaisen elinkeinotoiminnan rajoituksista tartuntataudin leviämisen estämiseksi ei säädettäisi valtioneuvoston asetuksella, vaan niistä päättäisivät kunnat ja aluehallintovirastot. Hallituksen esityksen perusteluissa todettiin tältä osin, että ravitsemistoimintaa koskevien rajoitusten olisi tarkoituksenmukaista perustua samaan lainsäädännölliseen malliin ja että tällainen esitys voitaisiin myöhemmin antaa eduskunnalle.

Edellä mainittu tartuntatautilain laajempia muutoksia koskeva hallituksen esitys HE 245/2020 vp annettiin eduskunnalle 10.12.2020. Esitystä käsitellään eduskunnassa ja siinä tarkoitettujen muutokset voivat tulla voimaan jo helmikuun 2021 aikana. Ravitsemistoiminnan rajoittamista koskevat säännökset ovat 1.3.2021 olleet voimassa jo yhdeksän kuukautta ja niiden soveltamiskäytäntö on vakiintunut. Koronavirusepidemia jatkunee vielä useita kuukausia siten, että ravitsemistoiminnan rajoituksia tarvitaan vielä keväällä 2021, mutta ei välttämättä enää kesällä 2021. Esityksessä ehdotetaan tämän vuoksi, että rajoituksista säädettäisiin edelleen valtioneuvoston asetuksella eli vakiintunutta rajoitusten päätösmallia ei enää muutettaisi.

Esitys on valmisteltu virkatyönä sosiaali- ja terveysministeriössä ja valmistelussa on oltu yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön, aluehallintovirastojen valvonnasta vastaavien edustajien, Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry:n ja Palvelualojen ammattiliitto PAM ry:n kanssa.

Asiasta on pyydetty lausunto Ahvenanmaan maakunnan hallitukselta. Muita lausuntoja ei ole pyydetty. Säädösvalmistelun kuulemisohjeen mukaan säädösehdotuksesta voidaan jättää kirjalliset lausunnot pyytämättä vain perustellusta syystä. Esityksessä on kysymys väliaikaisen ja epidemiatilanteesta riippuvan sääntelyn jatkamisesta käytännössä ilman säännösmuutoksia. Nykyisen lainsäädännön voimassaolon väliaikainen jatkaminen ei tässä tilanteessa edellytä erillistä lausuntomenettelyä, kun keskeisiä tahoja on kuultu muulla tavoin.

Hallituksen esityksen valmistelussa on lisäksi käytetty hyväksi niitä tietoja, jotka on esitetty hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta (HE 139/2020 vp). Epidemiatilannetta koskevat asiakirjat ovat julkisessa palvelussa osoitteessa [valtioneuvosto.fi/hankkeet/tunnusella STM008:00/2021](http://valtioneuvosto.fi/hankkeet/tunnusella_STM008:00/2021).

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Ravitsemistoiminnan rajoittamisen tarve eri epidemiatilanteissa

Koronavirusepidemian ensimmäinen aalto alkoi Suomessa maaliskuussa 2020. Pääasiassa hyvin yleisillä ja laajamittaisilla sosiaalisten kontaktien vähentämiseen tähtäävillä suosituksilla ja rajoituksilla onnistuttiin estämään viruksen leviämistä yhteiskunnassa, turvaamaan terveydenhuollon kantokyky ja suojelemaan erityisesti riskiryhmiin kuuluvia ihmisiä. Tässä epidemian vaiheessa ravitsemisliikkeet suljettiin pääosin asiakkailta huhtikuussa 2020.

Kun epidemiatilanne alkoi helpottaa, valtioneuvosto siirtyi toukokuun 2020 alussa toteuttamaan edellä mainittua hybridistrategiaa. Ravitsemistoiminnan rajoituksia koskevat tartuntatautilain väliaikaiset säännökset valmisteltiin ja hyväksyttiin toukokuussa ja ravitsemisliikkeet voitiin jälleen avata asiakkaille 1.6.2020. Epidemiologisen tilannekuvan perusteella valtioneuvosto totesi 15.6.2020, että epidemia on hallittavissa viranomaisten säännöllisin toimivaltuuksin.

Valtioneuvosto hyväksyi 3.9.2020 valtioneuvoston periaatepäätöksen toimintasuunnitelman antamisesta hybridistrategian mukaisten suositusten ja rajoitusten toteuttamiseen covid-19-epidemian ensimmäisen vaiheen jälkeen. Sosiaali- ja terveysministeriön 7.9.2020 antaman toimintasuunnitelman (Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2020:26) mukaan tartuntojen leviämistä tehokkaasti estävien hybridistrategian toimenpiteiden on oltava ennakkollisia ja epidemiologisesti perusteltuja. Tässä tarkoituksessa toimintasuunnitelmassa kuvataan kolme epidemiologista tilannekuvaa (*perustaso, kiihtymisvaihe ja leviämisvaihe*), joiden avulla suositusten ja rajoitusten tarvetta ja kohdentamista jatkossa arvioidaan ja joita käytetään päätöksenteon perusteluina alueellisesti ja valtakunnallisesti.

Tartuntojen kokonaismäärä alkoi rauhallisen kesän jälkeen kasvaa kiihtyvästi ja 23.10.2020 valtioneuvosto hyväksyi periaatepäätöksen hybridistrategian toimintasuunnitelman toimeenpääntöön liittyvistä suosituksista (etätyö, yleisötilaisuudet, ryhmäharrastustoiminta, opetusjärjestelyt, julkisten tilojen käyttö).

Koska globaali pandemia jatkui edelleen ja epidemia kiihtyi myös Suomessa, valtioneuvosto puolsi 22.12.2020 antamassaan valtioneuvoston periaatepäätöksessä toimintasuunnitelmasta covid-19-epidemian hillinnän hybridistrategian toteuttamiseen tammi-toukokuussa 2021, että edellä mainittu sosiaali- ja terveysministeriön toimintasuunnitelma päivitetään kevättä 2021 varten. Periaatepäätöksen mukaan epidemian kiihtymisvaiheen toimenpiteet voivat olla perusteltuja jo perustasolla, mikäli valtakunnallinen ja lähialueiden epidemiologinen tilanne on huononeva. Leviämisvaiheen uhatessa kaikki tarpeelliset toimenpiteet ovat perusteltua ottaa käyttöön viipymättä. Toimintasuunnitelmassa (Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2021:1) on kuvattu yhteiskunnan toimien epidemiologiset ja oikeudelliset perusteet ja sen liitteessä 2 on kuvattu käytettävissä olevat suositukset ja rajoitukset 18.12.2020.

Valtioneuvosto on tämän jälkeen puoltanut periaatepäätöksessään 26.1.2021, että sosiaali- ja terveysministeriö tekee hybridistrategian toteuttamisesta annettuun toimintasuunnitelmaan täydennyksen muun muassa uusien virusmuunnosten aiheuttaman uhan vuoksi. Toimintasuunnitelman täydennyksen mukaan myös ravitsemisliikkeitä koskevan sääntelyn tarve arvioidaan.

Ravitsemistoiminnan rajoitukset ovat olleet osa sosiaalisten kontaktien vähentämiseen tähtäviä suosituksia ja rajoituksia. Sekä kansainväliset että Suomesta saadut kokemukset ovat osoittaneet, että epidemiaa voivat kiihdyttää eniten tilanteet, joissa ihmiset viettävät vapaa-aikaansa pitkään ahtaissa sisätiloissa, joissa on paljon ihmisiä tiiviissä kontaktissa. Tällaisissa tilanteissa yksikin tartuttava henkilö voi altistaa virukselle suuren joukon ihmisiä, joista voi käynnistyä laajoja tartuntaketjuja. Epidemiatilanteen vakavuudesta riippuen erilaisia yhteiskunnan palveluja ja toimintoja, myös ravitsemistoiminta, on eri maissa suljettu määrääjäksi jopa kokonaan tai niitä on eri tavoin rajoitettu taudin leviämisen estämiseksi.

Koronavirusaltistumisten ja -tartuntojen tapahtumapaikan määrittäminen on usein vaikeaa, eikä myöskään ole olemassa yksiselitteistä määritelmää siihen, kuinka pitkälle esimerkiksi ravitsemisliikkeessä syntyneen tartuntaketjun jatkotartunnat luokitellaan ravitsemisliikkeessä asiointiin liittyviksi. Esimerkiksi tartuntaketju, joka lähti Vaasassa liikkeelle opiskelijoiden kokoontumisesta ja ravitsemisliikkeessä käynnistä, laajentui nopeasti jatkotartuntojen myötä siten, että tapausten kokonaismäärä oli syksyllä 2020 yli 700. Myös pääkaupunkiseudulla on todettu tartuntaryppäitä, joissa ravitsemisliikkeissä on tapahtunut yhden illan aikana yli 20 tartuntaa, ja nämä tartunnat ovat aiheuttaneet jatkotartuntoja siten, että tapausten kokonaismäärä on useita kymmeniä.

Toisaalta viimeisten tietojen mukaan tartuntoja tapahtuu erityisesti perhepiirissä ja myös harrastuksissa, oppilaitoksissa ja yksityistilaisuuksissa. Välittömästi ravitsemisliikkeisiin viittavien tartuntojen määrä on ollut nykyisten rajoitusten voimassa ollessa vähäinen, jopa vain joi-takin prosentteja kaikista tartunnoista. Viime aikoina tartunnan lähde on tosin ollut epäselvä paiko-in jo yli puolessa tapauksista ja ravitsemisliikkeistä on talvella lähtenyt tartuntatapauksia jopa eri puolille maata.

Uutena merkittävänä epidemiologisena uhkatekijänä on ilmennyt SARS-COV-2-virusmuun-noksia. Euroopan tautien valvonnan ja ehkäisyn keskus ECDC on arvioinut 29.12.2020 julkai-semassa riskinarviossa, että etenkin uusi muunnos (B.1.1.7) leviää selvästi nopeammin kuin koronavirusen aiemmat alatyypit. ECDC julkisti 21.1.2021 uuden arvionsa, jonka mukaan vi-rusmuunnosten leviämisen riski on nyt korkea / erittäin korkea. Vaikka tapauskuolleisuus ei vaikuta lisääntyneen, voi uusi virusmuunnos yleistyessään aiheuttaa selvästi aiempaa nopeam-min leviävän epidemian ja lisääntyneen tapausmäärän johdosta vakavasti vaarantaa terveyden-huoltojärjestelmän kantokyvyn.

Suomessa covid-19-tapausmäärät laskivat joulua edeltävinä viikkoina niin, että 14 vuorokauden ilmaantuvuus on tällä hetkellä noin 85/100 000 ihmistä. R-arvo on tällä hetkellä 0,75-0,95. Melko rauhallinen epidemiologinen tilanne on ollut alueittain vaihtelevaa, ja tapausmäärät ovat joillakin alueilla myös nousseet.

Kevään ja kesän lähestyminen voi huhti-toukokuussa vähentää epidemian pahenemisen uhkaa. Toisaalta virusmuunnoksen leviäminen Suomeen aiheuttaa uuden vakavan riskin epidemian kiihtymiseen vuodenajasta riippumatta. Jos epidemia kiihtyy, on terveydenhuollon ylikuormit-tumisen ja kuolleisuuden lisääntymisen riski edelleen hyvin huomattava.

Hallitus on tämän vuoksi tammikuun lopulla ryhtynyt toimiin, joiden tarkoituksena on lisätä rajojen terveysturvallisuutta. Sisäraja- ja valvontaa päätettiin jatkaa ja muun muassa maahantulon edellytyksiä kiristettiin ajalle 27.1.–25.2.2021. Tavoitteena on myös maan sisäisiin toimii-n pitää tapausmäärät mahdollisimman matalina, kuitenkin suhteessa rajoitusten aiheuttamiin hyväksyt-tävissä oleviin haitallisiin vaikutuksiin. Valtiovarainministeriö on mallinnuksessaan osoittanut, että myös kansantaloudellisesta näkökulmasta on edullisinta pitää tapausmäärät ja siten sairaala-hoidon kuormitus kevään 2021 aikana kurissa.

Jo kesästä 2020 voimassa olevia rajoituksia on pidetty välttämättöminä sekä rajoitusten säätä-misen että niiden soveltamisen aikana. Välttämättömyyden arviointiin liittyvät nyt uusina teki-jöinä uusien virusmuunnosten uhka ja aivan viime aikoina käyttöön otetut muutkin rajoitustoi-met. Ravitsemistoiminnan rajoitukset ovat yhteiskunnan muiden rajoitustoimien ohella pitäneet epidemian leviämisen Suomessa hyvin hallinnassa, mutta toimia on välttämätöntä edellä esite-tyillä perusteilla vielä jatkaa.

2.2 Ravitsemisliikkeiden rajoittamista koskevat säännökset

Tartuntatautilaissa ja sen nojalla annetuissa asetuksissa on 1.6.2020 jälkeen säädetty tartunta-taudin leviämisen estämiseksi asiakkaiden ohjeistus- ja hygieniavaatimuksia, yleinen asiakas-paikkojen etäisyysvaatimus ja toiminnan suunnitteluvollisuus sekä asiakaspaikkamäärä-, au-kioloaika- ja anniskeluaikarajoituksia.

Voimassa oleva tartuntatautilain 58 a § perustuu 1.6.2020 voimaan tulleeseen pykälään, jota muutettiin perustuslakivaliokunnan lausunnon pohjalta sosiaali- ja terveysvaliokunnassa (HE 139/2020 vp, PeVL 31/2020 vp, StVM 27/2020 vp).

Ravitsemistoiminnan rajoituksia koskevat väliaikaiset pykälät uusittiin näin 1.11.2020 – 28.2.2021 voimassa olevalla lailla 727/2020. Voimassa olevassa tartuntatautilain 58 a §:n 2 momentissa säädetään asiakkaiden oleskelua ja etäisyyden pitoa koskevista yleisistä velvollisuuksista ja tämän lisäksi valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin kyseistä aluetta koskien ravitsemisliikkeen asiakkaiden oleskeluun ja asiakaspaikkojen sijoittamiseen liittyvistä velvoitteista sekä ravitsemisliikkeen sisä- ja ulkotilojen asiakaspaikkamäärään liittyvistä vaatimuksista, jos se on yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen estämiseksi on välttämätöntä. Ravitsemisliikkeen kaikilla asiakkailla on valtioneuvoston asetuksen nojalla tullut olla oma istumapaikkansa pöydän tai sitä vastaavan tason ääressä jo kesäkuusta lähtien. 1.11.2020 lukien ravitsemisliikkeiden asiakasmääriä on valtioneuvoston asetuksella rajoitettu enintään puoleen asiakaspaikoista (liike, jonka pääasiallisena ravitsemistoimintana on tarjoilla alkoholijuomia) tai enintään kolmeen neljäsosaan asiakaspaikoista (muu liike), jos alue on epidemian kiihtymisvaiheessa tai leviämisvaiheessa.

Lain 58 a §:n 3 momentissa säädetään aukiolo- ja anniskeluajan lyhentämisestä. Asetuksella voidaan säätää näitä rajoituksia, jos se on välttämätöntä yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen estämiseksi eivätkä ravitsemisliikkeen tilojen ja pintojen puhdistamistoimenpiteet, hygieniahjeet, asiakaspaikkojen järjestely ja muut toimenpiteet ole riittäviä yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen estämiseksi. Valtioneuvoston asetuksella voidaan siinä tapauksessa antaa tarkempia säännöksiä ravitsemisliikkeen aukioloa kello 23—05 välisenä aikana ja anniskelua kello 22—09 välisenä aikana koskevista rajoituksista sekä siitä, millaisissa ravitsemisliikkeissä kyseisiä rajoituksia noudatetaan.

Käytännössä valtioneuvoston asetuksella on säädetty pääsääntöisesti maakuntatasoisia aukiolo- ja anniskeluajakarajoituksia sen mukaan, onko alue epidemian perustasolla, kiihtymisvaiheessa tai leviämisvaiheessa. Tällä hetkellä lähes koko maa on epidemian kiihtymis- tai leviämisvaiheessa, joissa alkoholijuomien anniskelu on lopetettava viimeistään kello 22 ja liikkeen saa pitää avoinna ravitsemistoiminnan asiakkaille toiminta-ajatuksesta riippuen kello 23:een tai 24:ään. Leviämisvaiheessa olevilla alueilla liikkeen saa avata aikaisintaan kello 5 ja kiihtymisvaiheessa olevilla alueilla toiminta-ajatuksesta riippuen aikaisintaan kello 24 tai 1.

Perustasolla olevilla alueilla asiakaspaikkamääriä ei rajoiteta, alkoholijuomien anniskelu on lopetettava viimeistään kello 24 ja liikkeen saa pitää avoinna ravitsemistoiminnan asiakkaille kello 1:een.

Pääsääntöisesti rajoitukset on säädetty maakuntatasolla. Valtioneuvosto on saanut alueellista tilannetietoa viikoittain Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen kokoamista lausunnoista ja asetusta on viime aikoina yleensä muutettu sekä positiivisten että negatiivisten epidemian vaiheiden muutosten johdosta. Poikkeuksena tästä esimerkiksi valtakunnallisesti huonontunut epidemiatilanne, lähialueiden epidemiatilanne tai matkailukauden aiheuttamat riskit ovat voineet johtaa siihen, että rajoituksia ei ole alueen oman tilanteen parannuttua heti lievennetty tai jopa siihen, että alueelle on säädetty sen omaa epidemian vaihetta tiukemmat rajoitukset.

Tartuntatautilaissa säädettyt yleiset ravitsemistoimintaa koskevat velvollisuudet ja rajoitukset sekä edellä mainitut valtioneuvoston asetuksessa säädettyt rajoitukset ovat erittäin todennäköisesti muiden toimien rinnalla estäneet koronavirusepidemian leviämistä. Ravitsemisliikkeissä on havaittu melko vähän tartuntoja, mutta havaitut tartunnat osoittavat, että rajoituksia ei ole säädetty turhaan. Voimassa olevien säännösten mukaan tiukemmat rajoitustoimet kohdistuvat sellaisiin ravitsemisliikkeisiin, joiden toiminnassa tartuntataudin leviämisen riskin kannalta merkitykselliset ihmisten väliset kontaktit suurella todennäköisyydellä lisääntyvät kyseisissä tiloissa.

Tässä tilanteessa nykyisten säännösten jatkamista voidaan pitää perusteltuna.

3 Tavoitteet

Koronavirusepidemia voi jatkua pitkälle kuluvan vuoden puolelle, vaikka rokotukset on jo aloitettu. Epidemian leviämistä on estetty hallituksen hybridistrategian ja toimintasuunnitelman mukaisin tavoittein ja toimin, joista yksi on ravitsemistoiminnan sääntely ja rajoittaminen.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos on katsonut, että nykytiedon perusteella on välttämätöntä ja epidemiauhkaan nähden oikeasuhtaista tehostaa covid-19-torjuntaa, erityisesti huomioiden virusmuunnoksen mahdollinen vaikutus.

Ehdotuksessa esitetään, että tartuntatautilain 58 a ja 58 b §:n sekä 91 §:n 1 momentin voimassaoloa jatkettaisiin pienin muutoksin säätämällä uusi väliaikainen laki, joka olisi voimassa 1.3.2021 – 30.6.2020. Jos epidemiatilanne edellyttää tiukempia rajoituksia ravitsemistoimintaan, niitä koskeva esitys voidaan valmistella eduskunnan käsiteltäväksi viipymättä.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Ehdotukset

Ehdotetun tartuntatautilain 58 a §:n 1 momentin mukaan ravitsemistoiminnan harjoittajan olisi, sen lisäksi, mitä elintarvikelaissa tai Ahvenanmaan maakunnan vastaavassa lainsäädännössä säädetään, huolehdittava yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen estämiseksi ravitsemisliikkeen tilojen ja pintojen puhdistamisesta sekä siitä, että asiakkailta on mahdollisuus käsien puhdistamiseen, ja annettava asiakkaille riittävän etäisyyden ylläpitämistä ja käsien puhdistamista koskevat toimintaohjeet. Valtioneuvoston asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset ravitsemisliikkeen tilojen ja pintojen puhdistamisesta, käsien puhdistamismahdollisuuden järjestämisestä sekä asiakkaille annettavien toimintaohjeiden antamisesta.

Ehdotetun tartuntatautilain 58 a §:n 2 momentin mukaan ravitsemistoiminnan harjoittajien tulisi huolehtia siitä, että asiakkaiden oleskelu järjestetään yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen estämiseksi riittävän väljästi ja asiakaspaikat sijoittuvat riittävän etäälle toisistaan. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin edelleen säätää, jos se on yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen estämiseksi välttämätöntä, tarkemmin tiettyä aluetta koskien ravitsemisliikkeen asiakkaiden oleskeluun ja asiakaspaikkojen sijoittamiseen liittyvistä velvoitteista sekä ravitsemisliikkeen sisä- ja ulkotilojen asiakaspaikkamäärään liittyvistä vaatimuksista.

Näiden velvollisuuksien samoin kuin toiminnan suunnittelua koskevan velvollisuuden tarkoituksena on varmistaa sellainen ravitsemistoiminnan perustaso, jolla tartuntataudin leviämistä epidemian aikana estetään. Kaikissa tilanteissa olisi voimassa esimerkiksi yleinen velvollisuus huolehtia asiakkaiden riittävän etäisyyden ylläpitämisestä.

Tämän lisäksi valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säännöksen mukaan rajoittaa sellaisten ravitsemisliikkeiden, joiden pääasiallisena ravitsemistoimintana on tarjota yleisölle maksusta elintarvikelaissa tai Ahvenanmaan maakunnan vastaavassa lainsäädännössä tarkoitettua elintarvikehuoneistossa alkoholijuomia, asiakasmäärää enintään 50 prosenttia ravitsemisliikkeen suurimmasta asiakas- tai henkilömäärästä, joka on mainittu tilaa tai sen osaa koskevassa alko-holilain (1102/2017) 18 §:ssä tai Ahvenanmaan maakunnan vastaavassa lainsäädännössä tarkoitettua anniskeluluvassa tai, jos ravitsemisliikkeellä ei ole anniskelulupaa, rakennusten palotur-

vallisuudesta maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 117 b §:n nojalla ja rakennuksen käyttö- turvallisuudesta mainitun lain 117 d ja 117 k §:n nojalla tai Ahvenanmaan maakunnan vastaa- vassa lainsäädännössä annettujen säännösten mukaisesti hyväksytyssä rakennussuunnitelmassa. Muiden ravitsemisliikkeiden asiakasmäärää voitaisiin asetuksella rajoittaa enintään 25 prosent- tia edellä mainituissa säännöksissä tarkoitettua suurimmasta asiakas- tai henkilömäärästä. Jos ravitsemisliikkeen pääasiallinen ravitsemistoiminta eri ajankohtina vaihtelee, sen toimintaan so- vellettaisiin kunakin ajankohtana sitä rajoitusta, johon sen ravitsemistoiminta kyseisenä ajan- kohtana liittyy. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin myös antaa tarkempia säännöksiä kysei- sistä asiakasmäärien rajoituksista ja niiden kohdentumisesta.

Ravintolan asiakasmäärän rajoittamisen tarkoituksena on varmistaa, että tartuntataudin leviä- mistä voidaan estää varmistamalla riittävä väljyys ja rajoittamalla samanaikaisesti ravitsemis- liikkeessä olevien asiakkaiden ja sosiaalisten kontaktien määrää kyseisissä tiloissa. Laajat altis- tumistilanteet vaikeuttavat altistuneiden jäljittämistä ja karanteeniin asettamista, mikä voi muo- dostaa huomattavan riskin epidemian kiihtymiselle.

Lain 58 a §:n 3 momentissa säädettäisiin aukiolo- ja anniskeluajan lyhentämisestä. Asetuksella voitaisiin säätää ravitsemisliikkeen aukioloa kello 23:n ja 5:n välistä aikaa ja anniskelua kello 22:n ja 9:n välistä aikaa koskevista rajoituksista, jos ne ovat välttämättömiä yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen estämiseksi eivätkä ravitsemisliikkeen tilojen ja pintojen puhdistas- toimenpiteet, hygieniaohteet, asiakaspaikkojen järjestely ja muut toimenpiteet ole riittäviä yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen estämiseksi. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin myös säätää siitä, millaisissa ravitsemisliikkeissä kyseisiä rajoituksia noudatetaan.

Lain 58 a §:n 2 ja 3 momentin nojalla valtioneuvoston asetuksella säädettyjen rajoitusten olisi 4 momentin mukaan oltava välttämättömiä yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen estä- miseksi niillä alueilla ja sellaisissa ravitsemisliikkeissä, joita rajoitukset koskevat.

Pykälän 5 momentin mukaan ravitsemistoiminnan harjoittajan olisi jatkossakin laadittava kir- jallinen suunnitelma siitä, miten se toteuttaa sen toimintaan ja sisä- ja ulkotilojen käyttöön sää- detyt velvollisuudet ja rajoitukset. Suunnitelma olisi pyynnöstä esitettävä aluehallintovirastolle ja majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain 11 §:ssä tai Ahvenanmaan maakunnan vas- taavassa lainsäädännössä tarkoitettua valvontaa suorittavalle poliisille. Suunnitelma olisi siihen sisältyviä henkilötietoja lukuun ottamatta pidettävä liikkeessä asiakkaiden nähtävillä. Valtio- neuvoston asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset velvoitteiden ja rajoitusten toteutta- mista koskevan suunnitelman sisällöstä, laatisesta ja nähtävänä pitämisestä.

Asiakasmäärä- sekä aukiolo- ja anniskeluajarakoitus eivät pykälän 6 momentin mukaan kos- kisi jatkossakaan henkilöstöravintolatoimintaa eivätkä ruoan tai juoman myymistä ravitsemis- liikkeestä muualla nautittavaksi. Pykälän 7 momentissa säädettäisiin edelleen poikkeussäännös siitä, että aukioloaikojen rajoitukset eivät koske Suomen ja ulkomaiden välillä tai ulkomailla kulkevassa vesi- tai ilma-aluksessa eivätkä polttonesteiden jakeluaseman yhteydessä toimivia ravitsemisliikkeitä.

Ehdotetun tartuntatautilain 58 b §:n 1 momentin mukaan aluehallintovirasto valvoisivat edel- leen 58 a §:ssä ja sen nojalla säädettyjen velvoitteiden ja rajoitusten noudattamista. Jos velvoit- teiden tai rajoitusten noudattamisessa havaitaan puutteita tai epäkohtia, aluehallintovirasto voisi antaa ravitsemisliikkeelle määräyksen niiden korjaamisesta. Määräystä annettaessa olisi asetet- tava määräaika, jonka kuluessa tarpeelliset toimenpiteet on suoritettava. Jos puutteita ei ole kor- jattu asetetussa määräajassa tai jos velvoitteita on rikottu olennaisesti, aluehallintovirasto voisi määrätä ravitsemisliikkeen ravitsemistoiminnan välittömästi keskeytettäväksi ja liikkeen pidet- täväksi suljettuna asiakkailta enintään yhden kuukauden ajaksi.

Poliisin olisi pykälän 2 momentin mukaan tarvittaessa annettava aluehallintoviraston pyynnöstä virka-apua valvonnan ja 1 momentissa tarkoitettujen ravitsemisliikkeen sulkemisen toimeenpanemiseksi.

Valtioneuvoston olisi pykälän 3 momentin mukaan tarkoin seurattava, ovatko 58 a §:n 1 momentissa tarkoitettujen rajoitusten edellytykset edelleen voimassa. Jos edellytykset eivät enää täyty, olisi valtioneuvoston viipymättä ryhdyttävä toimenpiteisiin 58 a §:n ja siihen liittyvien säännösten kumoamiseksi. Jos 58 a §:n 3 momentin nojalla säädetyt rajoitukset eivät enää ole välttämättömiä joillain alueilla tai säädetyssä laajuudessa, valtioneuvoston olisi viipymättä ryhdyttävä toimenpiteisiin valtioneuvoston asetuksen muuttamiseksi.

Tartuntatautilain 91 §:n 1 momentissa säädettäisiin lisäksi, että 58 b §:ssä tarkoitettujen päätökset voidaan panna täytäntöön heti muutoksenhausta huolimatta.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

Taloudelliset vaikutukset

Nyt kysymyksessä olevien ravitsemistoimintaan kohdistuvien rajoitusten yleisiä vaikutuksia on kuvattu hallituksen esityksissä HE 72/2020 vp ja HE 139/2020 vp. Säännösten soveltamisesta on nyt noin kahdeksan kuukauden kokemus.

Yritysten toimintaan vaikuttavat rajoitusten lisäksi kuluttajien yleinen epävarmuus käyttää palveluja. Rajoitusten ja yritysten vaikean taloudellisen tilanteen välistä syy-yhteyttä on vaikeaa arvioida. Tästä syystä muun muassa voimassa olevia yritystukimallit eivät perustu rajoitusten voimassaoloon, vaan koronavirusepidemian aiheuttamaan yritysten vaikeaan taloudelliseen tilanteeseen.

Koko majoitus- ja ravitsemistoiminnan toimipaikkojen liikevaihto oli vuonna 2019 arvion mukaan noin 8,3 mrd. euroa. Vuonna 2020 liikevaihdon on arvioitu jäävän noin 5,8 mrd. euroon (-30 %). Liikevaihto palautuisi lähelle vuoden 2019 tasoa aikaisintaan vuonna 2022.

Työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilaston sekä työ- ja elinkeinohallinnon URA-asiakastietokannan perusteella työttömien työnhakijoiden määrä ravintola-alalla kääntyi kesän laskun jälkeen jälleen nousuun lokakuussa, jolloin epidemiatilanne heikkeni uudelleen ja rajoituksia otettiin jälleen käyttöön. Taustalla oli ennen kaikkea kasvu kokoaikaisissa lomautuksissa. Kasvu oli ainakin joulukuun tilanteessa (noin 20 000 työtöntä tai lomautettua työnhakijaa) melko maltillista kevään tilanteeseen (lähes 40 000 työnhakijaa) verrattuna.

Kausivaihtelusta voidaan varauksin päätellä, etteivät yleiset ravitsemistoimintaa koskevat hygieni- ja asiakkaiden ohjeistusvaatimukset rajoita elinkeinotoimintaa taloudellisesti ainakaan merkittävästi. Voidaan myös arvioida, että ravintola-alan yleinen taloudellinen tilanne heikkenee ja työttömien työnhakijoiden määrä lisääntyy kevään aikana ja rajoitusten jatkuessa. Jos epidemiatilanne ei heikkene merkittävästi, sekä yritysten että asiakkaiden toiminta nykyisillä rajoituksilla markkinoilla on kuitenkin jo melko vakiintunutta eivätkä negatiiviset muutokset ole enää ole kovin suuria.

Ehdotus vaikuttaisi edelleen ravitsemisliikkeisiin eri tavoin siitä riippuen, onko kyseessä ruokaravintola, kahvila, baari, yökerho tai pääasiassa take away -ruokaa tarjoava ruokakioski.

Kahviloille ehdotus mahdollistaisi edelleen melko normaalia aukioloa, mutta suurin mahdollinen asiakasmäärä voisi olla rajoitettu. Ruokaravintolat voisivat harjoittaa lounastoimintaa ja

normaalia tarjoilua asiakkaille myös illan aikana, mutta suurin mahdollinen asiakasmäärä voisi olla rajoitettu. Suurimmat taloudelliset vaikutukset esityksellä olisi edelleen seurusteluravintoloiden, pubien, baarien ja yökerhojen toimintaan. Jos anniskelu- ja aukioloaikaa rajoitetaan merkittävästi, sellaisten ravitsemisliikkeiden, joiden liiketoiminta ajoittuu yksinomaan yöhön, toiminta olisi lähes kokonaan estetty.

Alkoholin myynti kattaa alv-tietojen perusteella kaikkiaan noin 29 % (noin 1,2 miljardia euroa) ravitsemisliikkeiden liikevaihdosta. Tammi-heinäkuun anniskelumyynti litroina oli Valviran tilastojen mukaan noin 37 % edellisvuotta pienempi. Siitä, miten myynti jakaantuu kellonajan mukaan, ei ole olemassa arvioita. Asiakasmäärä- sekä anniskelu- ja aukioloaikarajoitukset rajoittavat edelleen erityisesti myöhäisillan ja aamuyön tunteihin keskittyvien ravitsemisliikkeiden (yökerhot, baarit, pubit) toimintaa. Tällaisia ravintoloita on jopa 2000 – 3000.

Ravitsemisalan yritysten konkurssiuhka on kasvanut epidemian jatkuessa. Reilu viidesosa Matkailu- ja ravintolapalvelut MaRa ry:n jäsenyrityksistä arvioi olevansa konkurssiuhan alla kuu- den kuukauden kuluttua. Keskiarvoa suurempi konkurssiuhka on pubeilla ja yökerhoilla (28 %). Vain kahdeksan prosenttia yrityksistä arvioi toimintansa palaavan kannattavaksi kesään mennessä. Yritysten toimintaan vaikuttaa hyvin paljon epä tietoisuus rajoitusten voimassaolon kestosta tai rajoitusten tiukkuudesta niiden suunnitellussa toimintaansa esimerkiksi juuri ensi kesää silmällä pitäen. Esitys perustuu enintään tällä hetkellä voimassa olevien rajoitusten käytölle, mutta hallituksella on valmius reagoida myös epidemian huononemiseen.

Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Ravitsemistoiminnan rajoitusten ja velvollisuuksien valvonta on kuulunut noin kahdeksan kuukauden ajan aluehallintoviranomaisten tehtäviin. Aluehallintovirastot hoitavat lukuisia valtion aluehallinnon tehtäviä. Tartuntatautilain 12 §:n 1 momentin mukaan tartuntatautien torjuntatyön lainmukaisuuden valvonta ja siihen liittyvä ohjaus kuuluu aluehallintovirastolle toimialueellaan. Aluehallintoviraston tehtäviin kuuluu myös lain 58 §:ssä tarkoitettujen rajoituspäätösten tekeminen silloin, kun ne ovat tarpeen usean kunnan alueella. Aluehallintovirastot valvovat lisäksi alkoholilain 60 §:n 1 momentin mukaan alkoholijuomien vähittäismyyntiä ja anniskelua sekä markkinointia alueellaan.

Aluehallintovirastot ovat valvoneet velvollisuuksien ja rajoitusten noudattamista pääosin rinnan alkoholilain valvonnan yhteydessä. Vaikka käytössä ei ole ollut lisäresursseja, valvontaa on toteutettu erinomaisesti ennen kaikkea neuvoin ja ohjein. Suurin osa ravitsemisliikkeistä on huolehtinut tartuntataudin leviämistä estävistä toimista senkin vuoksi, että asiakkaat edellyttävät oman turvallisuutensa varmistamista. Valvonnassa havaitut epäkohdat ovat liittyneet esimerkiksi suunnitelmien puutteellisuuteen tai puuttumiseen ja jonkin verran myös riittämättömään etäisyyksien ylläpitoon asiakkaiden välillä. Aluehallintovirastot kykenevät näin ollen edelleen väliaikaisesti suoriutumaan näistä lisätehtävistä.

Vaikutukset kansalaisiin

Viruksen leviämistavan huomioon ottaen keskeistä on edelleen vähentää ihmisten fyysistä läheisyyttä toisiinsa. Vaikka yksittäisten rajoitustoimien vaikutusta epidemian kulkuun ja tartuttavuusluvun muutokseen on erittäin vaikeaa tutkia ja määrittää ennalta, ravitsemistoiminnan rajoitusten terveysvaikutusten arvioidaan olevan positiivisia.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Hallituksen esityksissä 72/2020 vp ja HE 139/2020 vp on käsitelty ravitsemistoiminnan rajoittamisen eri vaihtoehtoja. Koronavirustaudin leviämistä estetään tällä hetkellä lukuisin keinoin, joita on lueteltu esimerkiksi edellä mainitun sosiaali- ja terveysministeriön toimintasuunnitelman liitteessä 2. Eri keinot eivät sulje pois tai korvaa toisiaan, sillä epidemiaa hallitaan useiden eri toimenpiteiden yhteisvaikutuksella ja niiden toisiaan tehostavalla vaikutuksella.

Ehdotus jättää osin ravitsemisliikkeiden omaan harkintaan niitä toimenpiteitä, joilla tartuntataudin leviämistä käytännössä estetään. Ehdotuksessa tarkoitettu suunnitelman laatimisvelvollisuus vastaa osin itsesääntelyä ja omavalvontaa, mutta esitys perustuu silti myös säädettyihin rajoituksiin.

Ravitsemistoiminnan rajoituksista edelleen jatkuvan epidemian aikana on edelleen välttämätöntä säätää tartuntatautilaissa.

5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot

Hallituksen esityksissä 72/2020 vp ja HE 139/2020 vp on käsitelty ulkomailla käytössä olleita ravitsemistoiminnan rajoittamisen keinoja.

Esimerkiksi Ruotsissa aiempien rajoitusten lisäksi alkoholijuomien anniskelu on kielletty kello 20:n jälkeen 7.2.2021 saakka. Norjassa alkoholijuomien anniskelu on kokonaan kielletty ja Os- lon alueella myös kaikki ostoskeskukset ja Vinmonopoletin alkoholijuomamyymälät on suljettu tammikuun loppuun. Tanskassa kaikki ravitsemisliikkeet on suljettu asiakkailta 7.2.2021 saakka. Virossa ravitsemisliikkeet saavat olla avoinna klo 6–19 ja alueelliset rajoitukset rajoittivat asiakasmäärän 25 %:iin normaalista 1.2.2021 saakka.

6 Lausunto- ja kuulemisen palaute

Ahvenanmaan maakunnan lausunnossa käsitellään erityisesti lainsäädäntö- ja päätöstoimivaltaa. Maakunnan hallitus ehdottaa, että rajoituksista päättäisivät aluetasolla paremmin kunnat ja aluehallintovirastot. Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 30 §:n 9 kohdan mukaan tehtävistä, jotka muun muassa ihmisten tarttuvien tautien torjuntaa koskevan lainsäädännön mukaan kuuluvat valtakunnan viranomaiselle tai kunnille, huolehtisi maakunnassa maakunnan hallitus tai muu maakuntalaissa määrätty viranomainen. Esityksen mukaan mainituista rajoituksista säädettäisiin kuitenkin edelleen valtioneuvoston asetuksella. Itsehallintolain 27 §:n 29 kohdan mukaan valtakunnalla on lainsäädäntövalta ihmisten tarttuvien tauteja koskevissa asioissa, mutta sillä on vaikutuksia myös sellaisiin asioihin, jotka kuuluvat maakunnan lainsäädäntövaltaan. Maakunnan hallitus on todennut, että maakunnan lainsäädännön mukaan ravitsemisliikkeiden asiakaspaikkamäärää ei nykyisin voida rajoittaa, mutta maakunnassa on käytetty muita keinoja, mukaan lukien suositukset ja suora yhteydenpito ravitsemisliikkeiden kanssa. Nykyisten säännösten soveltamisalan erityinen ongelma on joka tapauksessa, että niissä viitataan useisiin valtakunnan lainsäädäntöön kuuluviin lakeihin, jotka eivät ole voimassa maakunnassa. Tämän vuoksi esitykseen on lisätty lakiviittauksia myös Ahvenanmaan maakunnan vastaavaan lainsäädäntöön. Maakunnan hallitus on myös katsonut, että väliaikaisen lainsäädännön tulisi olla voimassa enintään 30.4.2021 saakka.

Aluehallintovirastojen, Matkailu- ja ravintolapalvelut MaRa ry:n ja Palvelualojen ammattiliitto PAM ry:n edustajat ovat puoltaneet sitä, että rajoituksista säädettäisiin edelleen valtioneuvoston asetuksella.

Matkailu- ja ravintolapalvelut MaRa ry on edelleen todennut, että kokonaisuutena ravintoloita koskevaa koronalainsäädäntöä voidaan pitää onnistuneena. MaRan näkemyksen mukaan nykyinen lainsäädäntö yhdistettynä omavalvontaan ja pandemiatilanteen arviointiin on toimiva kokonaisuus. Jos toimialan yrityksiä suljetaan uudelleen kokonaan, yrityksillä ei ole enää kykyä sopeutua tilanteeseen, ja seurauksena on konkurssiaallon alkaminen. Siksi tulevaisuudessa olisi selvidyttävä rajoittavalla lainsäädännöllä totaalisten sulkemisten sijaan.

7 Lakia alemman asteinen sääntely

Tartuntatautilain ehdotetussa 58 a §:ssä säädettäisiin useista asetuksenantovaltuuksista. Niiden nojalla annettaisiin nykyiseen tapaan tarkempia säännöksiä ravitsemisliikkeiden yleisistä velvollisuuksista, asiakkaiden sijoittamisesta ja asiakkaiden välisen riittävän etäisyyden ylläpitämisestä ja suunnitelmasta.

Pykälän 2–4 momentissa säädettäisiin myös edelleen niistä edellytyksistä, joiden nojalla valtioneuvoston asetuksessa voidaan säätää liikkeen asiakasmäärän sekä aukiolo- ja anniskeluajan rajoittamisesta.

Tarkoitus on, että asetuksella säädettävät rajoitukset vastaisivat niitä rajoituksia, jotka on säädetty valtioneuvoston asetuksessa ravitsemisliikkeiden toiminnan väliaikaisesta rajoittamisesta tartuntataudin leviämisen estämiseksi (942/2020). Sen lisäksi, että asetuksella voidaan säätää vain tartuntataudin leviämisen estämiseksi välttämättömiä rajoituksia, valtioneuvoston tulisi myös tarkoin seurata, ovatko 58 a §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettujen rajoitusten edellytykset edelleen voimassa, ja tilanteen niin vaatiessa ryhtyä viipymättä toimenpiteisiin rajoitusten kumoamiseksi tai muuttamiseksi.

8 Voimaantulo

Esityksessä ehdotetaan, että laki tulee voimaan 1.3.2021 ja on voimassa 30.6.2021 saakka.

Esitystä vastaavasti tartuntatautilain muun elinkeinotoiminnan rajoittamista koskevat väliaikaiset säännökset, joita koskevaa hallituksen esitystä HE 245/2020 vp eduskunta käsittelee, ovat todennäköisesti voimassa enintään 30.6.2021 saakka. Jos ravitsemistoiminnan rajoittamisen edellytykset eivät enää epidemiatilanteen parantumisen vuoksi täyty, valtioneuvoston olisi ehdotetun 58 b §:n mukaan viipymättä ryhdyttävä toimenpiteisiin kyseisten säännösten kumoamiseksi.

9 Toimeenpano ja seuranta

Koronavirusepidemian torjuntaan tähtäävän Suomen hybridistrategian vaikuttavuutta seurataan epidemiologisten, lääketieteellisten ja toiminnallisten mittareiden avulla. Tavoitteena on, että monipuolisia mittareita seuraamalla epidemiatilanteen mahdollisiin muutoksiin voidaan tarvittaessa reagoida.

Sosiaali- ja terveysministeriö ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitos tuottavat kerran viikossa tilannearvion epidemian tilasta sekä valtakunnallisesti että alueellisesti. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos kokoaa erikseen viikoittain ministeriölle lausunnon alueellisesta covid-19-epidemian

vaiheesta koskien asetusta ravitsemisliikkeiden toiminnan väliaikaisesta rajoittamisesta tartuntataudin leviämisen estämiseksi. Sosiaali- ja terveysministeriö tarkastelee näiden tietojen pohjalta ravitsemistoiminnan rajoitusten voimassaolon välttämättömyyttä ja valmistelee tarvittaessa asianmukaiset ehdotukset valtioneuvoston käsiteltäviksi.

10 Suhde muihin esityksiin

Tartuntatautilain muuttamista koskeva hallituksen esitys HE 245/2020 vp on eduskunnan käsiteltävänä. Esityksessä ehdotetaan väliaikaista muutosta päätösten täytäntöönpanoa koskevaan lain 91 §:n 1 momenttiin, jota ehdotetaan muutettavaksi väliaikaisesti myös tässä lakiehdotuksessa.

11 Suhde perustuslakiin ja säättämisjärjestys

Eduskunnan perustuslakivaliokunta on käsitellyt ravitsemistoiminnan rajoittamista koskevia aiempia lakiesityksiä (HE 72/2020 vp ja HE 139/2020 vp) perusteellisesti lausunnoissaan PeVL 14/2020 vp ja PeVL 31//2020 vp.

Ehdotettu ravitsemisliikkeiden toiminnan rajoittamista koskeva sääntely, erityisesti asiakasmäärän sekä aukiolo- ja anniskeluaikojen rajoittaminen, merkitsee puuttumista perustuslain 18 §:n 1 momentissa turvattuun elinkeinovapauteen. Lisäksi rajoituksilla voidaan katsoa olevan vaikutuksia perustuslain 15 §:ssä turvattuun omaisuudensuojaan. Ehdotuksella on liittymiä myös perustuslain 18 §:n 2 momentissa julkiselle vallalle osoitetun työllisyyden edistämisen velvollisuuteen.

Tältä osin ehdotettujen lainsäädäntömuutosten tulee täyttää perusoikeuksien yleiset ja tarvittaessa kunkin perusoikeuden erityiset rajoitusedellytykset. Rajoitusten jatkamisen tavoitteena on edelleen väestön terveyden suojeleminen ja terveydenhuoltojärjestelmän toimintakyvyn säilyttäminen estämällä vaarallisen tartuntataudin leviämistä. Tämän tavoitteen merkitys korostuu käsillä olevassa epidemiatilanteessa, jossa koronavirusepidemia uhkaa kiihtyä entistä tartuttavampien virusmuunnosten yleistymisen johdosta. Rajoitusten tarkoituksena on siis turvata perustuslain 22 §:n edellyttämällä tavalla julkisen vallan toimesta perustuslain 7 §:n 1 momentissa turvattu jokaisen oikeus elämään, perustuslain 19 §:n 1 momentissa säädetty jokaisen oikeus välttämättömään huolenpitoon sekä 19 §:n 3 momentissa säädetty julkisen vallan velvollisuus turvata riittävät terveyspalvelut ja edistää väestön terveyttä. Näitä perusteita perustuslakivaliokunta on pitänyt nyt kysymyksessä olevan sääntelyn kohdalla perusoikeusjärjestelmän kannalta erittäin painavina perusteina. Valiokunta on katsonut, että sääntelyllä on selvästi hyväksyttävät perusteet.

Nyt kysymyksessä olevia määräaikaista rajoituksia voidaan vallitsevissa olosuhteissa säätää perusoikeusrajoituksina, kunhan sääntely täyttää kaikilta osin perusoikeuksien yleiset ja erityiset rajoitusedellytykset. Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että kunkin ehdotetun toimenpiteen välttämättömyys ja oikeasuhtaisuus tulisi arvioida riittävästi.

Ravitsemisliiketoimintaa koskevat rajoitukset ovat yksi osa kaikista hallituksen käytössä olevista toimista, jotka tukevat toisiaan. Ravitsemisliikkeissä tapahtuvien sosiaalisten lähikontaktien määrä ja luonne – erityisesti alkoholijuomien nauttimisen yhteydessä – vaikuttavat merkittävästi koronavirustaudin tarttumisen riskiin. Esityksen tavoitteena on vähentää sosiaalisten lähikontaktien määrää ja vaikuttaa niiden luonteeseen tartuntataudin leviämisen estämiseksi siten, että ravitsemisliikkeiden asiakkaiden sijoittelua ja asiakasmääriä sekä aukiolo- ja anniskeluaikoja rajoitetaan mahdollisimman vähän. Esityksen perusteluissa on aiemmin käsitelty sitä, että

nykyiset rajoitukset vaikuttavat kokemusten perusteella olleen sekä tarpeellisia että tarkoitukseensa kohtuullisen riittäviä.

Ehdotettujen rajoitusten välttämättömyyden ja oikeasuhtaisuuden kannalta merkittävää on, että asiakaspaikkamäärää saadaan riittävän väljyyden turvaamiseksi asetuksella rajoittaa pääsääntöisesti alkoholijuomia tarjoavissa liikkeissä enintään puoleen normaalista ja muissa liikkeissä enintään kolmeen neljäsosaan normaalista. Rajoitus koskee vain tilanteita, joissa asiakkaiden määrä olisi suurimmillaan, eli se ei kohdistu lainkaan niihin aikoihin ja tilanteisiin, jolloin asiakkaita on vähemmän ja he voivat muutoinkin pitää etäisyyttä toisiinsa.

Ravitsemisliikkeiden anniskelu- ja aukioloaikoja voitaisiin rajoittaa myöhäisillan ja yön aikana edelleen senkin vuoksi, että näinä kellonaikoina tartuntoja on saatujen tietojen mukaan eniten tapahtunut. Euroopan tautiviraston ECDC:n 24.9.2020 julkaiseman covid-19-epidemian ei-lääkinnällisiä torjuntakeinoja käsittelemän asiantuntija-arvion¹ mukaan 25 EU-maata on sulkenut baareja ja yökerhoja covid-19-epidemian johdosta. Kansainvälisen, 41 maata käsittävän tutkimuksen (Lee ym. 2020) mukaan korkean tartuntariskien toiminnan sulkeminen voi vähentää covid-19-tartuntalukua 31 % (luottamusväli 13-46 %). Vähennemä olisi lähes yhtä suuri (40 %; 22-55 %) kuin olisi saavutettavilla laajalla, vain välttämättömän palvelutoiminnan kuten elintarvikeliikkeiden ja apteekkien aukiolon sallivalla rajoitustoimenpiteellä. Yhden toimialan kohdennetut toiminnan rajoitukset voivat toisin sanoen karkeasti arvioituna vastata tehokkuudeltaan jopa useita toimialoja koskevia laajojakin rajoituksia.

Lakiehdotukseen sisältyy perustuslakivaliokunnan aiemmassa käsittelyssä edellyttämä lainsäätös sääntöjen, että valtioneuvoston asetuksella säädettävien rajoitusten tulee olla tartuntataudin leviämisen estämiseksi välttämättömiä sekä kullakin alueella että rajoitusten kohteena olevissa ravitsemisliikkeissä. Alueen välttämättömyyttä on arvioitu kunkin asetuksen valmistelun yhteydessä kohdentamalla rajoituksia alueen epidemiatilanteen mukaisesti. Myös valtakunnallinen tai lähialueiden epidemiatilanne on voitu ottaa ennakkollisesti huomioon sen vuoksi, että koronavirustartunta on levinnyt ryväsmaisesti sekä niillä alueilla, joissa tartuntoja on todettu suhteessa enemmän, että niillä alueilla, jotka ovat olleet huomattavastikin matalamman ilmaantuvuuden alueita.

Ehdotettujen rajoitusten oikeasuhtaisuuden arvioinnissa on merkityksellistä, että yhteiskunnalle, elinkeinoelämälle ja alan työntekijöille sääntelystä syntyvät haitat ovat merkittäviä ja ilmeisiä, vaikka haittoja voi syntyä myös muiden rajoitusten ja kuluttajien käyttäytymismuutosten johdosta. Esityksessä ei nyt ehdoteta aiempaa tiukempien lisärajoitusten säätämistä tavallisen lain säätämisympäristössä, vaikka epidemiatilanne saattaa mahdollisesti jo kevään aikana edellyttää voimakkaitakin sulkutoimia. Tähän arviointiin vaikuttaa se, että ravitsemisliikkeiden toimintaa on rajoitettu voimakkaasti pian jo yli vuoden ajan.

Koska nopeimminkin raportoinnin antama tilannekuva epidemian kehittymisestä on jatkuvasti useita päiviä jäljessä, ehdotuksen oikeasuhtaisuuden arvioinnissa on silti otettu ennakkollisesti huomioon myös epävarmoja epidemian kehityskulkuja. Epidemian leviäminen esimerkiksi joistakin kymmenistä nuorista satoihin ja tuhansiin kaikkiin väestöryhmiin kuuluviin ihmisiin on taudin ja nyt erityisesti sen virusmuunnoksen leviämisen luonteen vuoksi mahdollista jopa muutamien päivien tai ainakin viikkojen kuluessa. Ehdotetuilla rajoituksilla vaikutetaan perustellusti sekä kyseisissä epidemiatilanteissa täysin konkreettisiin paikallisiin tartuntariskeihin ja niistä

¹ Guidelines for non-pharmaceutical interventions to reduce the impact of COVID-19 in the EU/EEA and the UK. 24 September 2020. ECDC: Stockholm; 2020. <https://www.ecdc.europa.eu/sites/default/files/documents/covid-19-guidelines-non-pharmaceutical-interventions-september-2020.pdf>

syntyviin kustannuksiin että jossain määrin epävarmemmin toteutuviin, mutta täysin mahdollisiin huomattaviin ihmisten terveyteen ja elämään liittyviin riskeihin. Esityksen vaikutusten arvioinnissa on katsottu, että sen kokonaishyödyt ylittävät sen kokonaiskustannukset. Tämän vuoksi rajoitusten arvioidaan kokonaisuutena täyttävän myös oikeasuhtaisuusvaatimukset.

Sääntelyn välttämättömyyden ja oikeasuhtaisuuden kannalta merkitystä on myös sillä, että ehdotetun lain on tarkoitettu olevan voimassa väliaikaisesti, 30.6.2021 asti. Vaikka epidemian kestoa ei varmuudella tiedetä, sen arvioidaan jatkuvan ainakin kesään saakka. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan PeVL 44/2020 vp katsonut, että muuhun elinkeinotoimintaan ehdotetut väliaikaiset rajoitukset saavat olla voimassa enintään 30.6.2021 saakka.

Edellä mainituilla perusteilla lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisjärjestyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan väliaikaisesti tartuntatautilain (1227/2016) 91 §:n 1 momentti ja
lisätään lakiin väliaikaisesti uusi 58 a ja 58 b § seuraavasti:

58 a §

Ravitsemisliikkeiden toiminnan väliaikainen rajoittaminen tartuntataudin leviämisen estämiseksi

Sen lisäksi, mitä elintarvikelaissa ja Ahvenanmaan maakunnan vastaavassa lainsäädännössä säädetään, majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain (308/2006) 1 §:n 1 momentin 6 kohdassa ja Ahvenanmaan maakunnan vastaavassa lainsäädännössä tarkoitetun ravitsemistoiminnan harjoittajan on huolehdittava yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen estämiseksi ravitsemisliikkeen tilojen ja pintojen puhdistamisesta sekä siitä, että asiakkailta on mahdollisuus käsien puhdistamiseen, ja annettava asiakkaille riittävän etäisyyden ylläpitämistä ja käsien puhdistamista koskevat toimintaohjeet. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset ravitsemisliikkeen tilojen ja pintojen puhdistamisesta, käsien puhdistamismahdollisuuden järjestämisestä sekä asiakkaille annettavien toimintaohjeiden antamisesta.

Ravitsemistoiminnan harjoittajien tulee huolehtia siitä, että asiakkaiden oleskelu järjestetään yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen estämiseksi riittävän väljästi ja asiakaspaikat sijoittuvat riittävän etäälle toisistaan. Jos yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen estämiseksi on välttämätöntä, voidaan valtioneuvoston asetuksella säätää tarkemmin tietyillä alueilla sijaitsevien ravitsemisliikkeiden asiakkaiden oleskeluun ja asiakaspaikkojen sijoittamiseen liittyvistä velvoitteista sekä sisä- ja ulkotilojen asiakaspaikkamäärään liittyvistä vaatimuksista. Valtioneuvoston asetuksella voidaan rajoittaa sellaisten ravitsemisliikkeiden, joiden pääasiallisena ravitsemistoimintana on tarjota yleisölle maksusta elintarvikelaissa tai Ahvenanmaan maakunnan vastaavassa lainsäädännössä tarkoitetussa elintarvikehuoneistossa alkoholijuomia, asiakasmäärää enintään 50 prosenttia ravitsemisliikkeen suurimmasta asiakas- tai henkilömäärästä, joka on mainittu tilaa tai sen osaa koskevassa alkoholilain (1102/2017) 18 §:ssä tai Ahvenanmaan maakunnan vastaavassa lainsäädännössä tarkoitetussa anniskeluluvassa tai, jos ravitsemisliikkeellä ei ole anniskelulupaa, rakennusten paloturvallisuudesta maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 117 b §:n nojalla ja rakennuksen käyttöturvallisuudesta mainitun lain 117 d ja 117 k §:n nojalla annettujen säännösten tai Ahvenanmaan maakunnan vastaavan lainsäädännön mukaisesti hyväksytyssä rakennussuunnitelmassa. Muiden ravitsemisliikkeiden asiakasmäärää voidaan rajoittaa enintään 25 prosenttia tarkoitetuissa säännöksissä tarkoitetuista suurimmasta asiakas- tai henkilömäärästä. Jos ravitsemisliikkeen pääasiallinen ravitsemistoiminta eri ajankohtina vaihtelee, sovelletaan sen toimintaan kunakin ajankohtana sitä rajoitusta, johon sen ravitsemistoiminta kyseisenä ajankohtana liittyy. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tässä pykälässä tarkoitetuista asiakasmäärien rajoituksista ja niiden kohdentumisesta.

Ravitsemisliikkeen on lyhennettävä aukiolo- ja anniskeluaikaa, jos se on välttämätöntä yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen estämiseksi eivätkä ravitsemisliikkeen tilojen ja pintojen puhdistamistoimenpiteet, hygieniaohjeet, asiakaspaikkojen järjestely ja muut toimenpiteet ole

riittäviä yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen estämiseksi. Valtioneuvoston asetuksella voidaan tässä momentissa säädettyjen edellytysten täytyessä antaa tarkempia säännöksiä ravitsemisliikkeen aukioloa kello 23:n ja 5:n välisenä aikana ja anniskelua kello 22:n ja 9:n välisenä aikana koskevista rajoituksista sekä siitä, millaisissa ravitsemisliikkeissä kyseisiä rajoituksia on noudatettava.

Edellä 2 ja 3 momentin nojalla säädettyjen rajoitusten on oltava välttämättömiä yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen estämiseksi niillä alueilla ja ravitsemisliikkeissä, joita ne koskevat.

Ravitsemistoiminnan harjoittajan on laadittava kirjallinen suunnitelma siitä, miten se toteuttaa sen toimintaan ja sisä- ja ulkotilojen käyttöön säädetyt velvollisuudet ja rajoitukset. Suunnitelma on pyynnöstä esitettävä aluehallintovirastolle ja majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain 11 §:ssä tai Ahvenanmaan maakunnan vastaavassa lainsäädännössä tarkoitettua valvontaa suorittavalle poliisille. Suunnitelma on siihen sisältyviä henkilötietoja lukuun ottamatta pidettävä liikkeessä asiakkaiden nähtävillä. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset velvoitteiden ja rajoitusten toteuttamista koskevan suunnitelman sisällöstä, laatimisesta ja nähtävänä pitämisestä.

Mitä 2 ja 3 momentissa säädetään, ei koske majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain 1 §:n 3 momentissa tarkoitettua henkilöstöravintolatoimintaa eikä ruoan tai juoman myymistä ravitsemisliikkeestä muualla nautittavaksi.

Mitä 3 momentissa säädetään aukioloaikojen rajoituksista, ei koske Suomen ja ulkomaiden välillä tai ulkomailla kulkevassa vesi- tai ilma-aluksessa eikä polttonesteiden jakeluaseman yhteydessä toimivia ravitsemisliikkeitä.

58 b §

Ravitsemisliikkeiden valvonta ja rajoitusten edellytysten seuranta

Aluehallintovirasto valvoo 58 a §:ssä ja sen nojalla säädettyjen velvoitteiden ja rajoitusten noudattamista. Jos velvoitteiden tai rajoitusten noudattamisessa havaitaan puutteita tai epäkohdita, aluehallintovirasto voi antaa ravitsemisliikkeelle määräyksen niiden korjaamisesta. Määräystä annettaessa on asetettava määräaika, jonka kuluessa tarpeelliset toimenpiteet on suoritettava. Jos puutteita ei ole korjattu asetetussa määräajassa tai jos velvoitteita on rikottu olennaisesti, aluehallintovirasto voi määrätä ravitsemisliikkeen ravitsemistoiminnan välittömästi keskeytettäväksi ja liikkeen pidettäväksi suljettuna asiakkailta enintään yhden kuukauden ajaksi.

Poliisin on tarvittaessa annettava aluehallintoviraston pyynnöstä virka-apua valvonnan ja 1 momentissa tarkoitetun ravitsemisliikkeen sulkemisen toimeenpanemiseksi.

Valtioneuvoston on tarkoin seurattava, ovatko 58 a §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitetut rajoitusten edellytykset edelleen voimassa. Jos edellytykset eivät enää täyty, on valtioneuvoston viipymättä ryhdyttävä toimenpiteisiin 58 a §:n ja siihen liittyvien säännösten kumoamiseksi. Jos 58 a §:n 2 tai 3 momentin nojalla säädetyt rajoitukset eivät enää ole välttämättömiä joillain alueilla tai säädettyssä laajuudessa, valtioneuvoston on viipymättä ryhdyttävä toimenpiteisiin valtioneuvoston asetuksen muuttamiseksi.

91 §

Päätösten täytäntöönpano

Edellä 16, 57, 58, 58 b, 59–67 ja 69–71 §:ssä tarkoitetut päätökset voidaan panna täytäntöön heti muutoksenhausta huolimatta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2021 ja on voimassa 30 päivään kesäkuuta 2021.

Helsingissä 4.2.2021

Pääministeri

Sanna Marin

Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru

Laki

tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan väliaikaisesti tartuntatautilain (1227/2016) 91 §:n 1 momentti ja
lisätään lakiin väliaikaisesti uusi 58 a ja 58 b § seuraavasti:

28.2.2021 saakka voimassa oleva laki

Ehdotus

58 a §

58 a §

Ravitsemisliikkeiden toiminnan väliaikainen rajoittaminen tartuntataudin leviämisen estämiseksi

Ravitsemisliikkeiden toiminnan väliaikainen rajoittaminen tartuntataudin leviämisen estämiseksi

Sen lisäksi, mitä elintarvikelaissa säädetään, majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain (308/2006) 1 §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoitettun ravitsemistoiminnan harjoittajan on huolehdittava yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen estämiseksi ravitsemisliikkeen tilojen ja pintojen puhdistamisesta sekä siitä, että asiakkailta on mahdollisuus käsien puhdistamiseen, ja annettava asiakkaille riittävän etäisyyden ylläpitämistä ja käsien puhdistamista koskevat toimintaohjeet. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset ravitsemisliikkeen tilojen ja pintojen puhdistamisesta, käsien puhdistamismahdollisuuden järjestämisestä sekä asiakkaille annettavien toimintaohjeiden antamisesta.

Ravitsemistoiminnan harjoittajan tulee huolehtia siitä, että asiakkaiden oleskelu järjestetään yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen estämiseksi riittävän väljästi ja asiakaspaikat sijoittuvat riittävän etäälle toisistaan. Jos yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen estämiseksi on välttämätöntä, voidaan valtio-

Sen lisäksi, mitä elintarvikelaissa ja Ahvenanmaan maakunnan vastaavassa lainsäädännössä säädetään, majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain (308/2006) 1 §:n 1 momentin 6 kohdassa ja Ahvenanmaan maakunnan vastaavassa lainsäädännössä tarkoitettun ravitsemistoiminnan harjoittajan on huolehdittava yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen estämiseksi ravitsemisliikkeen tilojen ja pintojen puhdistamisesta sekä siitä, että asiakkailta on mahdollisuus käsien puhdistamiseen, ja annettava asiakkaille riittävän etäisyyden ylläpitämistä ja käsien puhdistamista koskevat toimintaohjeet. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset ravitsemisliikkeen tilojen ja pintojen puhdistamisesta, käsien puhdistamismahdollisuuden järjestämisestä sekä asiakkaille annettavien toimintaohjeiden antamisesta.

Ravitsemistoiminnan harjoittajien tulee huolehtia siitä, että asiakkaiden oleskelu järjestetään yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen estämiseksi riittävän väljästi ja asiakaspaikat sijoittuvat riittävän etäälle toisistaan. Jos yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen estämiseksi on välttämätöntä, voidaan valtio-

neuvoston asetuksella säätää tarkemmin kyseistä aluetta koskien ravitsemisliikkeen asiakkaiden oleskeluun ja asiakaspaikkojen sijoittamiseen liittyvistä velvoitteista sekä *ravitsemisliikkeen* sisä- ja ulkotilojen asiakaspaikkamäärään liittyvistä vaatimuksista. Valtioneuvoston asetuksella voidaan rajoittaa sellaisen ravitsemistoimintana on tarjota yleisölle maksusta elintarvikelaissa tarkoitettussa elintarvikehuoneistossa alkoholijuomia, asiakasmäärää enintään 50 % ravitsemisliikkeen suurimmasta asiakas- tai henkilömäärästä, joka on mainittu tilaa tai sen osaa koskevassa alkoholilain (1102/2017) 18 §:ssä tarkoitettussa anniskeluluvassa tai, jos ravitsemisliikkeellä ei ole anniskelulupaa, rakennusten paloturvallisuudesta maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 117 b §:n nojalla ja rakennuksen käyttöturvallisuudesta mainitun lain 117 d ja 117 k §:n nojalla annettujen säännösten mukaisesti hyväksytyssä rakennussuunnitelmassa. Muiden ravitsemisliikkeiden asiakasmäärää saa rajoittaa enintään 25 % edellä mainittujen säännösten tarkoittamasta suurimmasta asiakas- tai henkilömäärästä. Jos ravitsemisliikkeen pääasiallinen ravitsemistoiminta eri ajankohtina vaihtelee, sovelletaan sen toimintaan kunakin ajankohtana sitä rajoitusta, johon sen ravitsemistoiminta kyseisenä ajankohtana liittyy. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tässä pykälässä säädetyistä asiakasmäärien rajoituksista ja niiden kohdentumisesta.

Ravitsemisliikkeen on lyhennettävä aukiolo- ja anniskeluaikaa, jos se on välttämätöntä yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen estämiseksi eivätkä ravitsemisliikkeen tilojen ja pintojen puhdistamistoimenpiteet, hygieniaohjeet, asiakaspaikkojen järjestely ja muut toimenpiteet ole riittäviä yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen estämiseksi. Valtioneuvoston asetuksella voidaan *edellä* tässä momentissa säädettyjen edellytysten täytyessä

neuvoston asetuksella säätää tarkemmin *tiettyillä alueilla sijaitsevien ravitsemisliikkeiden* asiakkaiden oleskeluun ja asiakaspaikkojen sijoittamiseen liittyvistä velvoitteista sekä sisä- ja ulkotilojen asiakaspaikkamäärään liittyvistä vaatimuksista. Valtioneuvoston asetuksella voidaan rajoittaa *sellaisten ravitsemisliikkeiden, joiden* pääasiallisena ravitsemistoimintana on tarjota yleisölle maksusta elintarvikelaissa *tai Ahvenanmaan maakunnan vastaavassa lainsäädännössä* tarkoitettussa elintarvikehuoneistossa alkoholijuomia, asiakasmäärää enintään 50 prosenttia ravitsemisliikkeen suurimmasta asiakas- tai henkilömäärästä, joka on mainittu tilaa tai sen osaa koskevassa alkoholilain (1102/2017) 18 §:ssä *tai Ahvenanmaan maakunnan vastaavassa lainsäädännössä* tarkoitettussa anniskeluluvassa tai, jos ravitsemisliikkeellä ei ole anniskelulupaa, rakennusten paloturvallisuudesta maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 117 b §:n nojalla ja rakennuksen käyttöturvallisuudesta mainitun lain 117 d ja 117 k §:n nojalla annettujen säännösten *tai Ahvenanmaan maakunnan vastaavan lainsäädännön* mukaisesti hyväksytyssä rakennussuunnitelmassa. Muiden ravitsemisliikkeiden asiakasmäärää *voidaan* rajoittaa enintään 25 prosenttia *tarkoitetuissa säännöksissä tarkoitetuista* suurimmasta asiakas- tai henkilömäärästä. Jos ravitsemisliikkeen pääasiallinen ravitsemistoiminta eri ajankohtina vaihtelee, sovelletaan sen toimintaan kunakin ajankohtana sitä rajoitusta, johon sen ravitsemistoiminta kyseisenä ajankohtana liittyy. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tässä pykälässä *tarkoitetuista* asiakasmäärien rajoituksista ja niiden kohdentumisesta.

Ravitsemisliikkeen on lyhennettävä aukiolo- ja anniskeluaikaa, jos se on välttämätöntä yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen estämiseksi eivätkä ravitsemisliikkeen tilojen ja pintojen puhdistamistoimenpiteet, hygieniaohjeet, asiakaspaikkojen järjestely ja muut toimenpiteet ole riittäviä yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen estämiseksi. Valtioneuvoston asetuksella voidaan tässä momentissa säädettyjen edellytysten täytyessä antaa tar-

antaa tarkempia säännöksiä ravitsemisliikkeen aukioloa kello 23–05 välisenä aikana ja anniskelua kello 22–09 välisenä aikana koskevista rajoituksista sekä siitä, millaisissa ravitsemisliikkeissä kyseisiä rajoituksia noudatetaan.

Edellä 2 ja 3 momentin nojalla valtioneuvoston asetuksella säädettyjen rajoitusten on oltava välttämättömiä yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen estämiseksi kullakin alueella sekä sellaisissa ravitsemisliikkeissä, joita rajoitukset koskevat.

Ravitsemistoiminnan harjoittajan on laadittava kirjallinen suunnitelma siitä, miten se toteuttaa sen toimintaan ja sisä- ja ulkotilojen käyttöön säädetyt velvollisuudet ja rajoitukset. Suunnitelma on pyynnöstä esitettävä aluehallintovirastolle ja majoitus- ja ravitsemistoinnasta annetun lain 11 §:ssä tarkoitettua valvontaa suorittavalle poliisille. Suunnitelma on siihen sisältyviä henkilötietoja lukuun ottamatta pidettävä liikkeessä asiakkaiden nähtävillä. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset velvoitteiden ja rajoitusten toteuttamista koskevan suunnitelman sisällöstä, laatimisesta ja nähtävänä pitämisestä.

Mitä tämän pykälän 2 ja 3 momentissa säädetään, ei koske majoitus- ja ravitsemistoinnasta annetun lain 1 §:n 3 momentissa tarkoitettua henkilöstöravintolatoimintaa eikä ruoan tai juoman myymistä ravitsemisliikkeestä muualla nautittavaksi.

Mitä tämän pykälän 3 momentissa säädetään aukioloaikojen rajoituksista, ei koske Suomen ja ulkomaiden välillä tai ulkomailla kulkevassa vesi- ja ilma-aluksessa eikä polttonesteiden jakeluaseman yhteydessä toimivia ravitsemisliikkeitä.

58 b §

Ravitsemisliikkeiden valvonta ja rajoitusten edellytysten seuranta

Aluehallintovirasto valvoo 58 a §:ssä ja sen nojalla säädettyjen velvoitteiden ja rajoitusten

kempia säännöksiä ravitsemisliikkeen aukioloa kello 23:n ja 5:n välisenä aikana ja anniskelua kello 22:n ja 9:n välisenä aikana koskevista rajoituksista sekä siitä, millaisissa ravitsemisliikkeissä kyseisiä rajoituksia on noudatettava.

Edellä 2 ja 3 momentin nojalla säädettyjen rajoitusten on oltava välttämättömiä yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen estämiseksi niillä alueilla ja ravitsemisliikkeissä, joita ne koskevat.

Ravitsemistoiminnan harjoittajan on laadittava kirjallinen suunnitelma siitä, miten se toteuttaa sen toimintaan ja sisä- ja ulkotilojen käyttöön säädetyt velvollisuudet ja rajoitukset. Suunnitelma on pyynnöstä esitettävä aluehallintovirastolle ja majoitus- ja ravitsemistoinnasta annetun lain 11 §:ssä tai Ahvenanmaan maakunnan vastaavassa lainsäädännössä tarkoitettua valvontaa suorittavalle poliisille. Suunnitelma on siihen sisältyviä henkilötietoja lukuun ottamatta pidettävä liikkeessä asiakkaiden nähtävillä. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset velvoitteiden ja rajoitusten toteuttamista koskevan suunnitelman sisällöstä, laatimisesta ja nähtävänä pitämisestä.

Mitä 2 ja 3 momentissa säädetään, ei koske majoitus- ja ravitsemistoinnasta annetun lain 1 §:n 3 momentissa tarkoitettua henkilöstöravintolatoimintaa eikä ruoan tai juoman myymistä ravitsemisliikkeestä muualla nautittavaksi.

Mitä 3 momentissa säädetään aukioloaikojen rajoituksista, ei koske Suomen ja ulkomaiden välillä tai ulkomailla kulkevassa vesi- tai ilma-aluksessa eikä polttonesteiden jakeluaseman yhteydessä toimivia ravitsemisliikkeitä.

58 b §

Ravitsemisliikkeiden valvonta ja rajoitusten edellytysten seuranta

Aluehallintovirasto valvoo 58 a §:ssä ja sen nojalla säädettyjen velvoitteiden ja rajoitusten

noudattamista. Jos velvoitteiden tai rajoitusten noudattamisessa havaitaan puutteita tai epäkohtia, aluehallintovirasto voi antaa ravitsemisliikkeelle määräyksen niiden korjaamisesta. Määräystä annettaessa on asetettava määräaika, jonka kuluessa tarpeelliset toimenpiteet on suoritettava. Jos puutteita ei ole korjattu asetetussa määräajassa tai jos velvoitteita on rikottu olennaisesti, aluehallintovirasto voi määrätä ravitsemisliikkeen ravitsemistoiminnan välittömästi keskeytettäväksi ja liikkeen pidettäväksi suljettuna asiakkailta enintään yhden kuukauden ajaksi.

Poliisin on tarvittaessa annettava aluehallintoviraston pyynnöstä virka-apua valvonnan ja 1 momentissa tarkoitetun ravitsemisliikkeen sulkemisen toimeenpanemiseksi.

Valtioneuvoston on tarkoin seurattava, ovatko 58 a §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitetut rajoitusten edellytykset edelleen voimassa. Jos edellytykset eivät enää täyty, on valtioneuvoston viipymättä ryhdyttävä toimenpiteisiin 58 a §:n ja siihen liittyvien säännösten kumoamiseksi. Jos 58 a §:n 2 tai 3 momentin nojalla säädetyt rajoitukset eivät enää ole välttämättömiä joillain alueilla tai säädetyssä laajuudessa, valtioneuvoston on viipymättä ryhdyttävä toimenpiteisiin valtioneuvoston asetuksen muuttamiseksi.

91 §

Päätösten täytäntöönpano

Edellä 16, 57, 58, 58 b, 59–67 ja 69–71 §:ssä tarkoitetut päätökset voidaan panna täytäntöön heti muutoksenhausta huolimatta.

noudattamista. Jos velvoitteiden tai rajoitusten noudattamisessa havaitaan puutteita tai epäkohtia, aluehallintovirasto voi antaa ravitsemisliikkeelle määräyksen niiden korjaamisesta. Määräystä annettaessa on asetettava määräaika, jonka kuluessa tarpeelliset toimenpiteet on suoritettava. Jos puutteita ei ole korjattu asetetussa määräajassa tai jos velvoitteita on rikottu olennaisesti, aluehallintovirasto voi määrätä ravitsemisliikkeen ravitsemistoiminnan välittömästi keskeytettäväksi ja liikkeen pidettäväksi suljettuna asiakkailta enintään yhden kuukauden ajaksi.

Poliisin on tarvittaessa annettava aluehallintoviraston pyynnöstä virka-apua valvonnan ja 1 momentissa tarkoitetun ravitsemisliikkeen sulkemisen toimeenpanemiseksi.

Valtioneuvoston on tarkoin seurattava, ovatko 58 a §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitetut rajoitusten edellytykset edelleen voimassa. Jos edellytykset eivät enää täyty, on valtioneuvoston viipymättä ryhdyttävä toimenpiteisiin 58 a §:n ja siihen liittyvien säännösten kumoamiseksi. Jos 58 a §:n 2 tai 3 momentin nojalla säädetyt rajoitukset eivät enää ole välttämättömiä joillain alueilla tai säädetyssä laajuudessa, valtioneuvoston on viipymättä ryhdyttävä toimenpiteisiin valtioneuvoston asetuksen muuttamiseksi.

91 §

Päätösten täytäntöönpano

Edellä 16, 57, 58, 58 b, 59–67 ja 69–71 §:ssä tarkoitetut päätökset voidaan panna täytäntöön heti muutoksenhausta huolimatta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2021 ja on voimassa 30 päivään kesäkuuta 2021.